

Hyrwyddwr tegwch ac amrywiaeth ar gyrrff llywodraethu ysgolion – disgrifiad o'r rôl

Darperir y ddogfen hon i roi dealltwriaeth i gyrrff llywodraethu ysgolion yng Nghymru o fanteision penodi hyrwyddwr tegwch ac amrywiaeth ar gyfer eu hysgol a'r dyletswyddau y gallant eu cyflawni. Nid yw penodi hyrwyddwr tegwch ac amrywiaeth yn newid y gofynion ar gorff llywodraethu i gyflawni ei swyddogaethau cydraddoldeb statudol fel y'u rhestrir.

Pam mae angen hyrwyddwr tegwch ac amrywiaeth ar fy nghorff llywodraethu?

Dylai pob ysgol yng Nghymru ymroi i fod mor gynhwysol a chroesawgar â phosibl. Dylid dathlu gwahaniaethau, nid gwneud hwyl am eu pen a'u cwestiynu. Dylai fod gan ysgolion bolisi dim goddefgarwch tuag at fwlio, aflonyddu a gwahaniaethu o bob math. Mae penodi hyrwyddwr tegwch ac amrywiaeth yn un ffordd o ddangos i gymuned yrysgol bod eich corff llywodraethu yn cymryd y mater hwn o ddifrif a'i fod am arwain drwy esiampl¹.

Beth mae'n ei olygu?

Dylai hyrwyddwr tegwch ac amrywiaeth fod yn barod i godi llais dros gydraddoldeb ac amrywiaeth bob amser ac ym mhob penderfyniad polisi. Dylai deimlo'n gyffyrddus i herio arweinwyr yr ysgol a'r llywodraethwyr os yw'n teimlo bod yr ysgol yn syrthio'n brin o'r safon neu'n gweithredu mewn ffordd sy'n gwahaniaethu. Dylai hefyd godi ymwybyddiaeth am faterion yn ymwneud ag amrywiaeth a chynhwysiant er mwyn hyrwyddo tegwch.

Dylai hyrwyddwyr hefyd weithio gyda'r pennaeth a'r awdurdod lleol i fonitro a diweddarau cynlluniau cydraddoldeb strategol ac amcanion cydraddoldeb yr ysgol. Bydd hyn yn rhoi atebolrwydd i'r ysgol ar effeithiolrwydd ei pholisïau.

Pa gymwysterau, hyfforddiant neu brofiad arbennig sydd eu hangen arnaf i ysgwyddo'r rôl hon?

Dim. Y cyfan sydd ei angen i fod yn hyrwyddwr tegwch ac amrywiaeth yw brwdfrydedd dros sicrhau tegwch i bawb.

Byddai hyrwyddwr o'r fath am wneud y mwyaf o bob cyfle hyfforddi a dysgu proffesiynol ychwanegol perthnasol a gynigir gan eu hawdurdod lleol neu gonsortium sy'n ymwneud â thegwch ac amrywiaeth. Bydd hyn yn helpu i sicrhau eu bod yn meddu ar yrwybodaeth a'r adnoddau angenrheidiol i helpu i ddwyn eu tîm arweinyddiaeth ysgolion i gyfrif mewn ffordd ystyrlon, gefnogol a heriol.

Ble gallaf ddod o hyd i help a chefnogaeth ar faterion amrywiaeth?

Mae yna lawer o adnoddau ar-lein i'ch helpu i adnabod achos o wahaniaethu. Mae sefydliadau arweiniol fel DARPL (Dysgu Proffesiynol ar Wrth-hiliaeth ac Amrywiaeth – y cynnig dysgu proffesiynol cenedlaethol a gefnogir gan Lywodraeth Cymru), a chyrrff trydydd sector fel [Dangos y Cerdyn Coch i Hiliaeth](#), [Stonewall Cymru](#) a [SNAP Cymru](#) yn cynnig ystod o adnoddau a hyfforddiant defnyddiol. Efallai y bydd eich awdurdod lleol

¹ Mae [canllaw i'r gyfraith i lywodraethwyr ysgolion](#) yn rhoi rhagor o wybodaeth am yr hyn a ddisgwylir gan gyrrff llywodraethu mewn perthynas â deddfwriaeth cydraddoldeb

hefyd yn cynnig hyfforddiant ar gydraddoldeb ac amrywiaeth, yn ogystal â'r hyn a gynnigir yn y pecyn hyfforddiant cynefino gorfodol i lywodraethwyr. Ar gyfer staff a llywodraethwyr o gefndir Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol, gallai hefyd fod yn ddefnyddiol eu cyfeirio at rwydwaith [BAMEed Cymru](#) sy'n cynnig gofod cefnogol, a gaiff ei redeg gan wirfoddolwyr.

Pa gwestiynau ddylai'r hyrwyddwr tegwch ac amrywiaeth fod yn eu gofyn i'r pennaeth a'r corff llywodraethu?

Dylai'r hyrwyddwr tegwch ac amrywiaeth fod yn barod i ofyn beth mae'r pennaeth a'r corff llywodraethu yn ei wneud i sicrhau bod yr ysgol yn esiampl o ran amrywiaeth a hyrwyddo tegwch. Dyma rai enghreifftiau:

- Sut mae ethos yr ysgol yn dathlu gwahaniaethau?
- Sut ydym yn datblygu dealltwriaeth cymuned yr ysgol gyfan am wahanol ddiwylliannau a chefnidiroedd?
- Esboniwch sut mae'r ysgol yn ymdrin â honiadau o hiliaeth / homoffobia / trawsffobia / bwlio ar sail anabledau ac anghenion dysgu ychwanegol (gan gynnwys staff a dysgwyr)². Ydy'r dull gweithredu hwn yn ddigon da?
- Ble a sut mae hiliaeth yn cael sylw yn eich polisïau a'ch gweithdrefnau diogelu?
- Pwy yw'r unigolyn / unigolion neu'r aelod(au) staff dynodedig sydd wedi'i bennu / wedi'u pennu i staff a dysgwyr droi ato / atynt os oes ganddynt bryderon? Pa brosesau sydd ar waith i helpu staff a dysgwyr godi eu llais heb ofni cael eu cywilyddio ac yn y sicrwydd yr ymdrinnir â'r mater yn briodol?
- Yn eich barn chi, ym mha ffyrdd mae'r addysgu a'r dysgu yn yr ysgol yn adlewyrchu amrywiaeth, gwrth-wahaniaethu a gwrth-hiliaeth fel thema drawsbynciol yn y cwricwlwm?
- Pa fath o ddyfeisgarwch, mentrau a dulliau cyfathrebu sy'n cael eu rhoi yn eu lle i wella tegwch ac amrywiaeth yn niwylliant, cwricwlwm a chymuned yr ysgol?
- Pa mor gynhwysol yw'r polisi o ran gwisg ysgol a gwallt?³
- Sut eir ati i ymchwilio i safbwyntiau, barn a phrofiadau dysgwyr o ran tegwch, amrywiaeth a chynhwysiant yn yr ysgol, ac i weithredu arnynt?
- Pa gamau sy'n cael eu cymryd i sicrhau bod staff yr ysgol a'r corff llywodraethu yn cynrychioli ein cymuned a'r amrywiaeth yng Nghymru gymaint ag y bo modd?
- Pa gamau gwirio a ddilynir i sicrhau bod yr ysgol yn cydymffurfio â Deddf Cydraddoldeb 2010 a Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011?⁴
- Beth ydym ni'n ei wneud i weithredu argymhellion [Gweithgor Cymunedau, Cyfraniadau a Chynefin Pobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol yn y Cwricwlwm Newydd: adroddiad terfynol?](#)
- Beth ydym ni'n ei wneud i weithredu argymhellion Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol?
- Sut y gallwn sicrhau nad yw unrhyw newidiadau i bolisïau ysgolion neu bolisïau ysgol newydd yn cael effaith andwyol ar unrhyw grwpiau penodol?
- Beth yn rhagor allwn ni ei wneud fel cymuned ysgol i hyrwyddo tegwch ac amrywiaeth?

---

² Gellir dod o hyd i ganllawiau ar gofnodi digwyddiadau bwlio o fewn [Hawliau, parch, cydraddoldeb: canllawiau i ysgolion](#)

³ Gellir dod o hyd i ganllawiau ar faterion cydraddoldeb a pholisiau gwisg ysgol o fewn [Polisiau gwisg ysgol ac edrychiad disgyblion: canllawiau ar gyfer cyrff llywodraethu](#)

⁴ [Deddf Cydraddoldeb 2010](#) a [Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 \(Dyletswyddau Statudol\) \(Cymru\) 2011](#)